

Linnuston ja luonnon monimuotoisuuden seuranta

Linnusto ilmentää hyvin elinympäristönsä luonnon monimuotoisuutta, biodiversiteettiä. Linnuston muutokset heijastelevat siten myös niiden koko elinympäristössä tapahtuvia muutoksia. Suomalaisen linnustonseurannan vuosikymmeniä pitkät perinteet ja laajuus antavat hyvät mahdollisuudet muutosten analysointiin ja tulkintaan.

Viime vuosina on yhä enemmän alettu puhua biodiversiteetin seurannasta ja sen tärkeydestä. Biodiversiteettiseurantaan kuuluvat sekä lajiston että elinympäristöjen ja alueiden seurannat. Lajiseurannoista huomattavan osan muodostavat linnustonseurantahankkeet. Jo laajuudestaan johtuen valtakunnallisen biodiversiteettiseurannan kehittäminen voi tapahtua vain useiden tahojen yhteistyönä. Osoituksena lisääntyneestä yhteistyöstä myös tämän vuosikirjan etusivulla olevien tunnusten määrä on lisääntynyt. BirdLife Suomen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon eläinmuseon lisäksi kirjan yhteistyökumppanina on nyt myös Suomen ympäristökeskus (SYKE).

Biodiversiteettiseurannan järjestäminen on tarkoitus hoitaa verkostolla, johon kuuluvat tutkimuslaitokset, yliopistot, luonnontieteelliset museot, harrastajajärjestöt ja ympäristöviranomaiset. Ympäristöhallinnon puolesta tätä verkostoa koordinoi Suomen ympäristökeskus. SYKE:ssä on myös käynnissä linnustoa koskevia tutkimus- ja selvityshankkeita, merkittävimpinä BirdLifen kanssa yhteistyössä tehtävä FINIBA, suojealueverkon arviointihanke (SAVA) sekä lintuvesien kunnostusta palvelevat hankkeet.

Suomalainen linnustonseuranta ei olisi ollut mahdollista ilman laajaa lintuharrastajien joukkoa. Sitä on pääosaksi kiittäminen ajallisesti ja alueellisesti mittavan linnustonseurannan kenttätöistä. Harrastajien työn tuloksena kertyneet aineistot ovat olleet arvokkaita tutkijoille ja ne ovat muutenkin edistäneet linnustomme tutkimusta ja tuntemusta. Hyvänä osoituksena tästä on viime vuonna ilmestynyt "Muuttuva pesimälinnusto" -teos, joka on ainutlaatuinen jopa koko maailman mitakaavassa.

Linnut-vuosikirja on tarkoitettu etenkin valtakunnallisten linnustonseurantatutkimusten ajankohtaiseksi julkaisufoorumiksi. Luonnontieteellisen keskusmuseon, Metsähallituksen ja Suomen WWF:n organisoimat uhanalaisten lajien seurannat ovat siten kirjan keskeistä aineistoa. Näiden lisäksi linnustoa ja lintujen elinympäristöjä seurataan valtakunnallisesti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa (RKTL) ja SYKE:ssä. Myös BirdLife Suomi jäsenyhdistyksineen kokoaa monenlaista faunistista ja fenologista tietoa maamme linnustosta. BirdLife Suomen harrastajajäsenet ovat ratkaisevassa asemassa myös suurimmassa osassa muita valtakunnallisia linnustonseurantatutkimuksia.

Vuosikirja pyrkii antamaan tuoreen ja kattavan kuvan maamme linnuston tilasta. Tavoitteena on keskeisten linnustonseurantatutkimusten tulosten kokoaminen vuosittain yksien kansien väliin. Tämä olisi varmasti hyödyllistä aineistojen myöhempääkin käyttöä ajatellen. Linnustonseurantahankkeiden jatko ja kehittäminen eivät ole mahdollisia ilman eri osapuolten yhteisiä ponnistuksia. Aineiston keruussa ja tulkinnassa tarvitaan lintuharrastajia ja -tutkijoita. Seurannan lopputulokset – tutkimukset, raportit ja kirjoitukset, kuten tämä vuosikirjakin – voivat vaikuttaa maamme luonnon parhaaksi sekä ympäristötiedon lisääjinä että päätöksenteon perustana.

Vuosikirjan kaltaisen tietopaketin synnyttäminen on aina vähän tuskallista. Tiedon siirtyminen lukuisilta havainnontekijöiltä aineistojenkäsittelijöille ja siivilöityminen kirjoittajien kautta luettavaan muotoon vaatii oman, monesti yllättävänkin pitkän aikansa. Siitä, että tämä vuosikirja kuitenkin ilmestyy tarkoituksenmukaisesti ennen linnustonseurannan kiireisintä maastokautta, voimme kiittää kaikkia kirjoittajia. Erityismaininnan ansaitsee suururakan tehnyt Pertti Saurola. Toimitus kiittää myös Heikki Toivosta rakentavista ajatuksista ja Marcus Walshia englanninkielen huollosta.

Tapio Solonen

Vuosikirjaan viitataan seuraavan esimerkin mukaisesti:

Laine, T. 1999: Valkoselkätikan seuranta 1997–1998: onko aallonpohja ohitettu? – Linnut-vuosikirja 1998:4–9.